

Denne artikkelen kan kopieres fritt og viderefremidles til andre.

En forutsetning er at navn på utgiver (Strinda historielag), årbokas årstall og forfatter(e) oppgis.

Det må ikke foretas endringer i artiklene.

Det er ikke tillatt å skanne eller kopiere bilder i bøkene for bruk i andre sammenhenger.

Finnes barnehjem på Jægershvile 1907 - 1949

Av Lise Hartmann Flood

I boken *Den tusenårige by ved Nidelven* fra 1936 står det om familien Finne blant annet “*Hans Wingaard Finnes barnehjem som ligger på Jægershvile på Lade, er et paradys for alle de lykkelige små, som gjennom tidene får nyte sin barndomstid under dette hjemms omsorg og beskyttelse.*” “Paradis” og “lykkelige små” - virkeligheten kunne vel fortone seg en god del annerledes for barna. “Var det ingen age, gikk verden av lage”. Omkring århundreskiftet var

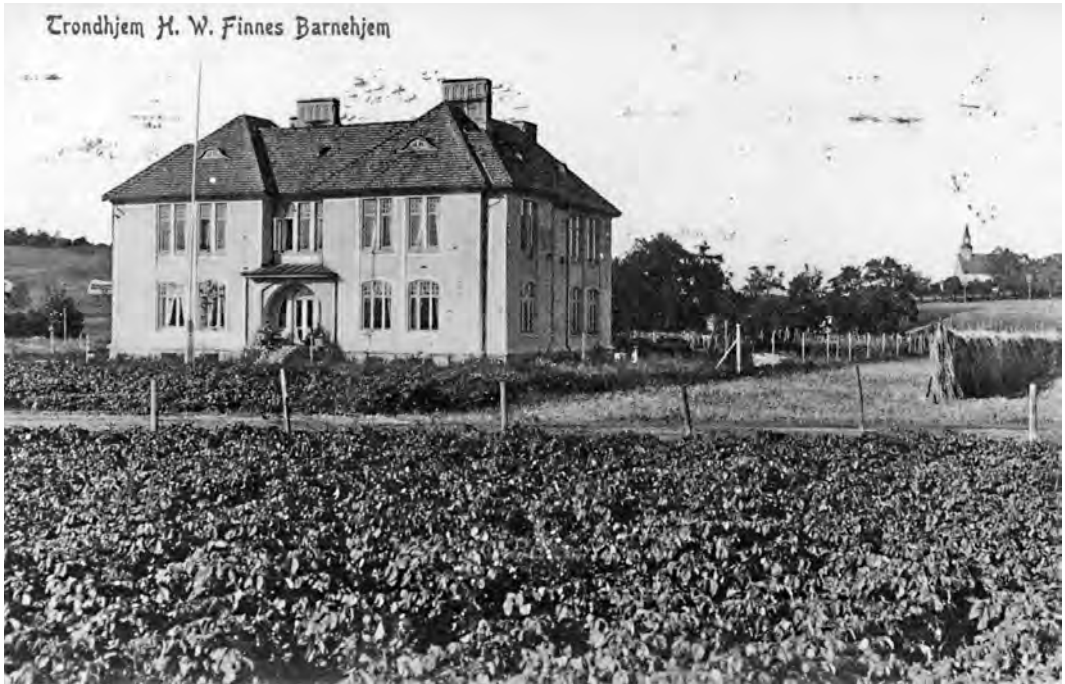
Legatstifter Hans Wingaard Finne (1835 - 74). Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim.

strenghet og uniformering et gjennomgående trekk ved barnehjemmene. Dette kunne nok oppleves traumatisk for mange av barna.

Wingaard Finne ble født 20. april 1835, han var sønn av konsul Johan Finne og Louise, født Meincke. I følge en artikkel i avisen Nidaros - en festtale ved feiring av 25 års jubileet for Finnes barnehjem av dr. Ingeborg Aas - døde han ugift av lungebetennelse den 2. oktober 1874 etter å ha tatt et sjøbad i september. Han var av dem som begynte badesesongen tidlig om våren og avsluttet den sent på høsten. Han var livlig, deltok i selskapslivet, var en kraftig og livsglad mann og ble regnet for å være en sjarmør.

Testamentet

Hans Wingaard Finne var medeier i handelshuset H. W. Finne og sønner som ble grunnlagt rundt 1790 av hans bestefar med samme navn (1758 - 1830). Firmaet drev blant annet med trelasthandel og rederi. I sin ungdom var Hans Wingaard Finne på mange sjøreiser med rederiets båter. Han ble venn med besetningen, og fikk etter hvert hjerte for sjømenn som av en eller annen grunn ikke kunne forsørge seg selv. Skip forliste, mannskap omkom, og deres pårørende kom i armod og fattigdom. Etter en nær venns død skrev han som 33 åring i 1868 sitt testamente, hvor

Postkort poststempelt 23. desember 1914. Kortet er utlånt av Ole Georg Nordli.

han skjenket halvparten av sin formue til et legat for opprettelse av et barnehjem “for hjelpeløse og nødlidende barn”. Han opprettet også et legat for “verdige trengende sjøfolk og deres etterlatte eller til opprettelse av et sjømannshjem eller en assuranceforening for sjøfolk.”

Om legatet for opprettelse av et barnehjem sier Hans Wingaard følgende: *“Med denne stiftelse har jeg blant annet ønsket å råde bot på det mindre heldige i at nødlidende barn utsettes hos fremmede der i regelen ikke kunne antaes å ville opofre seg for å gi dem en god oppdragelse. Til optagelse i stiftelsen bør sådanne barn ha fortrinnet hvis opdra-*

gelse skjønnnes å ville bli forsømt når de ikke optaes.” I hjemmet skulle det ellers taes opp *“fattige, hjelpeløse, helst foreldreløse barn av Trondhjem kommune. Barna skal forbli i hjemmet til de er konfirmert og der få pleie, underhold og oppdragelse. De skal søke byens alminnelige skoler men utenfor skolegangen oplæres i nyttige haandgjerninger.”*

Hjemmet bygges

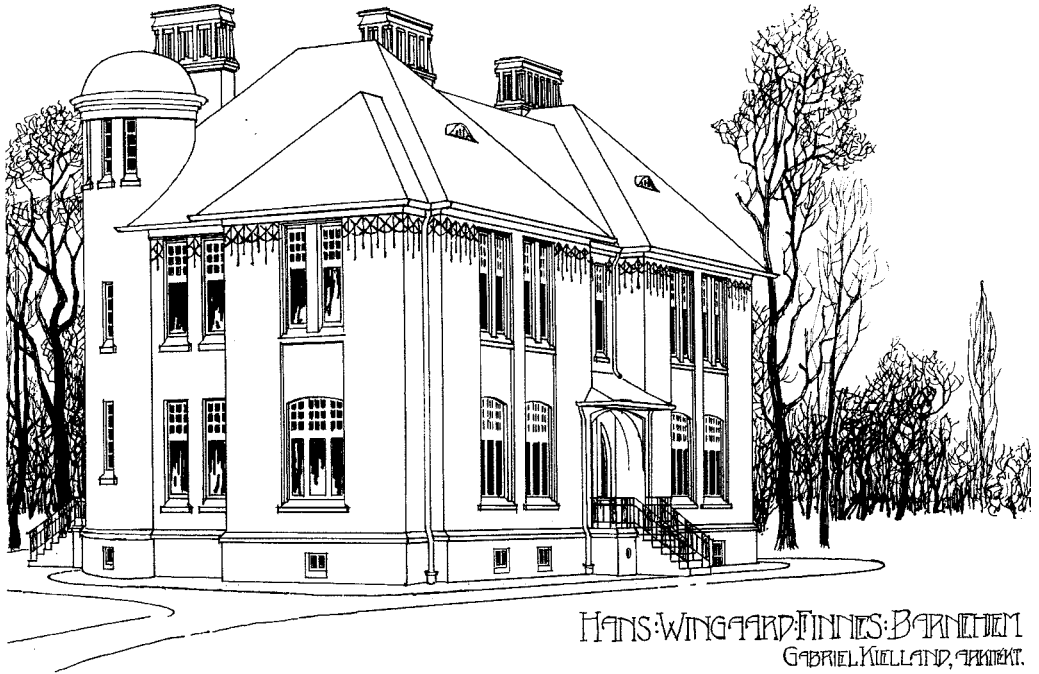
Om barnehjemmet bestemte Hans Wingaard Finne ellers at *“der i sin tid skulle oppføres en bygning av anselig utseende på en tomt som måtte gi tilstrekkelig, hyggelig lekeplass for barnene. For øvrig skulle ikke stiftelsens faste fond rø-*

res eller forminskes.” Hans Wingaard Finnes testamente fikk “kongelig konfirmasjon” 28. august 1875, og ved blets oppgjør 11. desember 1875 var beholdningen kr. 189 250. Den halvparten som tilfalt barnehjemmet, utgjorde da kr. 94 625.

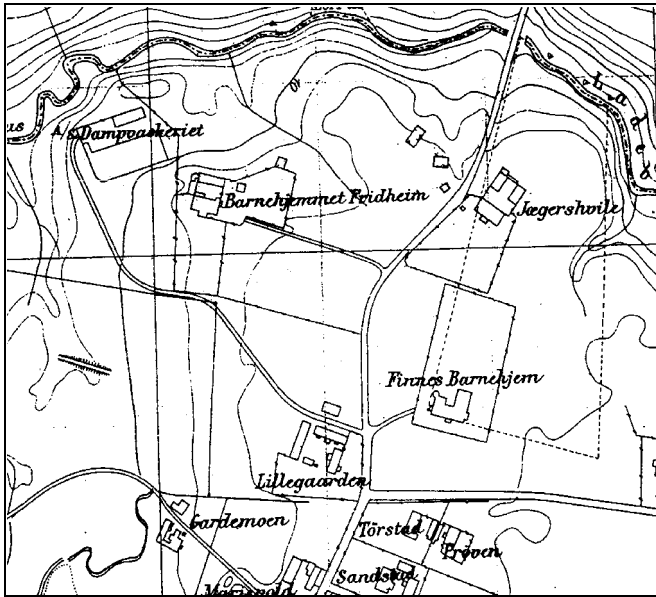
Ved utgangen av 1903 var stiftelsens kapital vokst til kr. 343 045,70. Trondheim magistrat og formannskap fant nå at tiden var inne til å sette i gang barnehjemmet. Beslutningen om opprettelse av barnehjemmet ble fattet av bystyret

26. november 1903. Til tomt for barnehjemmet ble eiendommen Jægershville kjøpt for en kjøpesum av kr. 30 000. Eiendommen var på 46,8 mål. Den delen av eiendommen som ikke skulle bygges på, ble forpaktet bort. Hus som var på eiendommen fra før, ble leiet ut til den tidligere eier, frøken Hagen.

I 1905 leverte arkitekt Gabriel Kielland tegninger til barnehjemmet. Det var en murvilla i to etasjer som regnes som et meget godt eksempel på Jugendstilen. Bygningen ble beskrevet som et ”mys-

Gabriel Kielland (1871 - 1960) var født i Trondheim. Han begynte arkitektstudier i Hannover, men reiste så til München for å bli maler. Fra 1896 virket han som arkitekt og maler i Trondheim. Han vant i 1908 konkurransen om glassmalerier i Nidarosdomen og ledet til 1934 kirkens glassmalerverksted. Han var også arkitekt for Trondhjems elektrisitetsverks kraftstasjon ved Øvre Leirfoss (1901). Tegningen er fra boken Ulf Grønvold (red): *Hundre års nasjonsbygging*. Pax forlag 2005. Tegningen henger i utstillingen i Jugendsentret i Ålesund.

Utsnitt av kart fra 1909. Fra "Kart over Trondhjem med byggebeltet". Utgitt ved Trondhjem stadskonduktørkontor 1909.

tisk eventyrslott med tårn og utspring". Huset var beregnet på 25 barn. Arkitekt Kielland ble ansatt som arbeidsleder for byggearbeidet, og han tegnet også møblene til barnehjemmet.

Bygningen kostet kr 60 000. Planløsningen vitner om en pedagogisk idé med vekt på hygiene og kontroll med storfamilien som ideal. I "Beretning om Hans Wingaard Finnes barnehjem" utgitt av styret 1909, står det: "Bygningen er en to-etasjes murgård. I 1. Etasje er det følgende rum: Spisestue, havestue, arbeids- og lekesal, kjøkken med anrettingsværelse og spiskammer, pikeværelse. I 2den etage: 2 soveværelser, bestyrerinnens soveværelse, 2 badværelser, sykesal, pikeværelse. I kjælderen er størrhus, ved- og kulrum og

husholdningskjeldere. Paa kvisten er rullebod, tørkeloft og forskjellige opbevaringsrum. Det er indlagt elektrisk lys i hele huset."

De to første årene

Den 23. august 1906 valgte magistrat og formannskap styret for barnehjemmet: Handelsmann Carl Finne, fru Elise Schüren (søster av Hans Wingaard Finne), handelsmann Tobias Lund, kasserer A. Hjulstad og skoleinspektør Svend Svensen. Styret valgte Svend Svensen til formann og Carl Finne til nestformann.

Den 15. November 1906 ansatte styret frøken Margrethe Lund fra Trondheim som barnehjemmets bestyrerinne, og 20. april 1907 ble de første barna opptatt i barnehjemmet. Barnehjemmet ble innviet på testators fødselsdag 24. april av stiftsprost E. Skavland. Det var til å begynne med meningen at både gutter og jenter skulle taes opp, men da Fridheim barnehjem for piker allerede eksisterte,* ble det etter hvert bestemt at Finnes barnehjem bare skulle være for gutter. Det var i starten i 1907 seks gutter i hjemmet, og ved utgangen av 1907 var det 13. Ved utgangen av 1908 var det 20 gutter mellom 2 og 8 år - 6 var født uten-

*. Se artikkel om Fridheim barnehjem i Årbok for Strinda historielag 2006.

Kasserer Hjulstad. Handelsmand C. Finne. Dr. B. Matheson. Fru E. Schüren. Froken M. Lund.
Handelsmand T. Lund. Skoleinspektør Svensen.

Fra Beretning om Hans Wingaard Finnes Barnehjem 1907 - 08.

for ekteskap, 5 hadde mistet sin far og 3 sin mor. Driften av hjemmet kostet kr. 9371,83 i 1908. Inntekten kom fra renter av legatets midler, pluss leieinntekt av Jægershvile (kr 600)

I årsberetningen fra 1909 er det en beretning antakelig skrevet av hjemmets lege Bernhard Matheson. Her står blant annet : *“De færreste av barna har begge foreldrene i live. 40 % av barnene har tuberkuløse foreldre, og selv om der ved opptagelsen er lagt særlig an paa en nøiaktig lungeundersøkelse, maa man dog regne med en mulig disposition. Det kan ikke undgaaes, hvis man ikke vil gaa til et saa ekstraordinært skridt som at ikke oppta barn av tuberkuløse foreldre”*

I november 1908 ble en del av barna angrepet av difteri. De første på barnehjemmet som ble angrepet, ble lagt inn på sykehuset. Etter hvert ble såpass mange av barna angrepet at de ble på barnehjemmet og ble isolert der. Barna hadde ellers “godt utseende”, men tenene på de fleste var i dårlig stand. Etter at de kom til barnehjemmet, la de fleste barna på seg fra 10 % til 20 % av “legemsvekten”.

Bestemmelser for hjemmet

I “Bestemmelser for Hans Wingaard Finnes barnehjem” finner vi bl. annet: Hvilke barn som skal taes opp, bestemmes i hvert enkelt tilfelle av styret. Det skal ikke gjøres noen forskjell på barn som er født i eller utenfor ekteskap. Trondhjem vergeråd har adgang til å henvende seg til styret for å få barn opp-

Instruks for bestyrerinden

ved

Hans Wingaard Finnes barnehjem.

§ 1.

Det er bestyrerindens opgave at sørge for at hjemmet blir hvad det skal være, et godt, kristelig hjem for de barn det har antat. For at opnaa dette maa bestyrerinden ofre sig helt for sin gjerning og være som en ret mor for barnene.

§ 2.

Bestyrerinden skal lede barnenes opdragelse. Herunder skal hun søke at vinde deres kjærlighet og arbeide for at en god aand altid raader i hjemmet, vogte sig for alt som kan vække bitterhet og forargelse, ikke bruke haarde og onde ord, og søke at vænne barnene til indbyrdes fordragelighet og kjærlighet. Hun maa sætte sig nøie ind i hvert barns karakter og eiendommelighet og behandle dem derefter, uten at noget enkelt barn blir foretrukket eller tilsidesat for andre.

For trods og grovere forseelser kan barnene straffes med ris; dog skal bestyrerinden i saadanne tilfælde jevnlig samraade sig med styret, likesom hun skal søke dets hjælp naar det er barn som er særlig vanskelige at behandle.

§ 3.

I hjemmet maa der herske streng orden. Bestyrerinden paaser at de barn som gaar paa skolen, lærer sine lekser og utfører de arbeider som er dem paalagt. Utenfor den tid som medgaar hertil, skal hun paase at barnene er beskjæftiget med lek eller passende arbeide.

§ 4.

Bestyrerinden har ansvaret for hjemmets økonomi. Hun gjør de nødvendige indkjøb og fører nøiagtig regnskap.

§ 5.

Hun skal sørge for at barnene faar god og tilstrækkelig kost, uten nogen ødselhet og overdaadighet. Likesaa paaser hun at barnene alltid er godt klædt, hele og rene. Hun skal selv med tjenernes hjelp saa vidt mulig utføre de nødvendige reparationer av barnenes tøy. Mindre ting, som at sy i knapper, stoppe strømper o.s.v., læres barnene op til selv, saasnt de blir store nok til det. Likesaa skal de vænnes til at borste sine klær og sko.

§ 6.

Barnene maa ikke paa nogen maate forvænes, men saa vidt mulig opdrages til at bli selvhjulpne mennesker, som ikke holder sig for gode til at gaa ind i det arbeide som passer for dem naar de blir voksne.

§ 7.

Bestyrerinden ansættes med 3 maaneders opsigelse av barnehjemmets styre, som er hendes overordnede. I tilfælde av at det skulde være paakrævet, kan hun fjernes oieblikkelig, dog med bibehold av sin løn i 3 maaneder.

tatt, men styret bestemmer hvilke barn som skal taes opp. Det må ikke taes opp barn som *“må befryktes at lide av nogen smittsom eller arvelig sykdom som gjør det farlig for de andre barna i hjemmet. Et hvert barn må derfor undersøkes av lege”*.--- *“Ved optagelse må foreldre eller forsørgere avgi erklæring om at de overdrar barnehjemmet full foreldremyndighet over barnet og at de ikke vil gripe inn i hjemmets opdragende arbeide.”*

Avisartikler forteller om livet på barnehjemmet

Min kilde for livet på barnehjemmet er avisartikler. Ved barnehjemmets 25-årsjubileum i 1932 hadde Dagsposten en artikkel.

Det var da 22 barn der. Hjemmet hadde hatt følgende bestyrerinner: Frk. Margrethe Lund, fru Albertine Værnes og frk. Marie Holm som ble ansatt 9 år tidligere. Som formann i styret fungerte fra 1906 til 1918 skoleinspektør Svensen. Sogneprest Ottesen fungerte som formann fra 1919 til 1922, og siden 1922 var det grosserer Carl Finne og dr. Ingeborg Aas som skiftevis hadde hatt formannstillingen.

Marie Holm var intervjuet: Vel 60 gutter har blitt oppdratt på hjemmet. Guttene har, når de har forlatt hjemmet etter konfirmasjonen, gått til

Utsnitt av postkort fra rundt 1910. Pilen peker på Finnes barnehjem midt på bildet. Bygningen til høyre i bildet er Dampvaskeriet, etablert 1900. Barnehjemmet Fridheim ligger rett bak Dampvaskeriet. Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim.

sjøs, utvandret til Amerika, blitt kontorfolk, gartnere, mekanikere, typografer og elektrikere. Alle de som hjemmet har hatt kontakt med, har skicket seg bra *“mens jeg har vært her inne”*.

Intervjuet bærer preg av at vi nu er over i “de harde 30 - årene”. Dette har ført til at flere gutter har blitt på hjemmet etter at de har blitt konfirmert, da det har vært vanskelig å skaffe dem arbeide. Mens de er på barnehjemmet, har de blant annet drevet med å bygge hønsehus, lappesko, snekre leketøy som senere har blitt solgt, børstebinding, samt maling av huset innvendig. Frøken Holm er fornøyd med guttene. De er dyktige til å arbeide bare noen setter dem i gang.

I 1938 hadde avisen Ny Tid artikkelen “Et besøk på Finnes Barnehjem” av Gina Strand. Denne artikkelen gjengis i sin helhet for seg. Hun har både positive og negative observasjoner, og avslutter med:

“Resultatet var at vi hadde tinget plass til en liten god gutt på 2 år som for tiden er på Mødrehjemmet, og som bestyrerinnen dessuten har kjempet for at han ikke skal bortsettes privat. Vi som var på inspeksjon i natt, vi var enig om at barnehjem er å foretrekke fremfor disse vilkårlige hjemmene som skaffes på landet og i byene. Hva synes dere om dette spørsmålet?”

Et besøk på Finnes barnehjem

Av **Gina Strand**. - fra *Ny tid* 18. februar 1938.

Efter at jeg kom inn i styret som Møllehaugen Mødre- og barnehjem, og av den grunn har foretatt en inspeksjon av samme, er det skjedd en stor forandring med min interesse for barnehjem i det heletatt. Og denne interesse gir seg utslag i at for det første skal samtlige barnehjem i byen hjemsesøkes, og så får vi se hva vi senere skal finne på.

I går kveld var vi tre kvinner på inspeksjon på Finne barnehjem etter at vi hadde invitert oss selv. Vi tre var bestyrerinnen av Møllehaugen mødre- og rekonvalesentehjem, bestyrerinnen av Mødrehygienekon-toret og undertegnede.

Det var med litt spenning at jeg gikk inn i denne store murborgen som ligger så isolert langt nede på Rønningsletta. Vilde jeg ha noe utbytte av dette besøk eller ville det gjøre galt verre? Vi møtte en liten gutt ved grinden, han smilte og bukket og sa goaften. Kommet op trappen gjennom en stor glassdør møttes vi av lys i overflod. Først et mottagelsesrum, til høire en stor dagligstue, til venstre en tilsvarende stor spisestue. I spisestuen var dekket et aftensbord som fylte hele lengden av stuen, og hvitkleddede tjenende ånder gikk og ordnet bordet som skulle være ferdig til kl. 7.

Til høire i dagligstuen opholdt de mellomstore og større barn seg, de minste var allerede kjøiet da vi kom, klokken var da 1/2 7.

Det som var så strålende da vi kom inn og møtte disse barnehjemsgutter, det var deres åpne ansikter, som alle så nysgjerrige på oss, og de smilte og hilste. Det sa goddag overalt. Smil og bukking, de små som de store. De store ja, det var jo unge menn, og vi smilte og nikket, og var i strålende humør efter en slik hjertelig mottakelse av barna. Bestyrerinnen lot vente på sig et kvarters tid, hun ventet oss ikke før kl. 7, det var årsaken, vi kom litt dust på dem.

Men efter å ha hilst og presentert oss for bestyrerinnen ble vi ført fra forstuen, gjennom dagligstuen og kontoret og inn i hennes store salong. Der blev det da pratet om løst og fast som angikk hjemmet, til det ble meldt at aftensmaten var klar. Vi spiste da alle sammen ved det før omtalte langbord, bestyrerinne, gjester, betjening og alle guttene. Vi voksne fikk

smøre vår mat selv, barna hadde selvfølgelig på-smurt brød. Maten var fint, grovt og hvitt brød, på-legget var rød og hvit ost, syltetøy og egg, dessuten melk og te. Dessuten en varmrett. Maten smakte oss og den smakte barna også. Fatene var snau i en-totre. Det blev påfylt nytt, men da ble det stående igjen endel. Melk fikk de påfylling av og blev spurt om de ikke ville ha mere. Nei takk, lød det i kor.

Her gikk alt vel og bra. En liten enkel bordbønn op-lest av en av guttene før og etter maten måtte vi da tåle. Tror ikke den gjorde verken skade eller gavn, den var likesom mere som et signal til, nu begynner vi å spise alle på en gang, og senere nu reiser vi oss fra bordet og takker for maten alle på en gang, store som små. Nå ja litt reglementert presisjon må det vel være på et sted hvor man skal odra ca 25 gutter samlet i et hus. Jeg kunne ikke annet enn å tenke til-bake på hvor meget bare tre gutter kunde bråke i et hjem og måtte sammenligne.

Vi måtte opp i annen etasje og se soveværelsene; og da vi kom inn på salen hvor småbarna fra 3 år og oppover holdt til, forstyrret vi jo en del, det var jo noen av dem som enda ikke var sovnet, og da lyset blev tendt reiste de seg fra puten og kikket forbauset på oss. Hvem var fredsforstyrrene som tendte lys og snakket når folk skulle sove. De voksne kan gjøre sånt til barna, men barna må ikke gjøre sånt når de voksne skal sove. Hva ville vi si om barna forstyrret dem når de skulle sove, om barna kom inn og tendte lyset, gikk og kikket på dere og snakket om dere, om deres familieforhold og deres evner og op-førsel? Ja hva vilde de voksne foreta seg? Barna har mere vett, de tåler alt og sier ingen ting.

Betjeningens rum var overraskende elendig. Skal man kalle det rum? Det var satt opp halvvegger i en krok i hver av sovesalene. Og i den ene båsen på småbarnsalen hadde en pike sitt soverum. I hjørne på den andre salen var det plass til to. Bestyrerinnens soverum lå midt mellom disse salene og hun kunde heller ikke oppnå å ha en rolig stund for sig selv. Kokkens rum var det beste, ved det at det lå for sig selv.

Overalt var det en imponerende høide under taket, det gjorde jo sitt til at huset var nokså kaldt på tross av en voldsom fying. Jeg la merke til vinduene, de

var fryktelig høie, og ved rengjøring måtte en henge helt utvendig på veggen, hengende efter en hånd. Arkitekten som bygget dette huset for tredivye år siden fikk diplom for sit flotte arbeide. Nu hadde han neppe fått noen utmerkelse.

Efter en runde gjennom hele huset hadde jeg et overveldende inntrykk av at jeg hadde sett en masse dører, dørene var så store og dominerende og en slik masse, at det var en gru.

På et slikt sted hvor det opdras en sånn masse gutter er det enkelte som setter merker og minner efter seg, mere enn andre. Bestyrerinnen fortalte mange morsomme og alvorlige episoder fra barnas liv. En gutt som var reist fra hjemmet hadde mere enn noen latt minner bli igjen efter seg. Overalt var det dekorert med malerier. I dagligstuen, i spisestuen, i bestyreinnens salong, i trappeoppgasngen var det malerier, stilleben, tegninger av hud, landskap og interiører som gutten hadde laget. Jeg forelsket meg i et eldre mannshode, som hang i salongen, det var så flott laget, pipa henger i ene munnvika, begge munnvikene er trekt nedover, og et eftertenksomt uttrykk preger hele ansiktet. Jeg fikk ikke øynene fra det da vi drakk kaffe efter husvisitasjonen. Jeg eier dessverre ikke et maleri selv, derfor stirrer jeg meg blind på den slags arbeider når jeg finner noe jeg liker. Et godt maleri har meget å si oss.

Ja nok om det, vi skulle ut i hønsehuset, det var noe til liv det. 300 høner, hvite, store feite høner og 2 haner. Det var nok noen av de voksne gutter som stelte der nu, og det på egen hånd. Interessen for arbeidet var større, sa bestyrerinnen, når de var helt overlatt ansvaret.

Skomakerverkstedet blev undersøkt også, og det var vel et av de mest nødvendige rum på anlegget. Som regel varte halvålingene en ca. 14 dage og derover, så det var som regel klakking her til en hver tid.

Atter måtte vi varme oss på en kopp kaffe og spise hjemmebakke kaker. Diskusjonen var til sine tider ganske varm. Det gjaldt barneopdragelse - ris eller ikke ris. Barnehavene var også på tapetet. Innleggene var både for og imot.

Klokken var over 12 før vi endelig brøt på, men enda var vi ikke ferdig til å gå. Bestyrerinnen forsvant et erende ut i kjøkkenet, jeg smatt efter, for der hadde vi ikke vært. Joda det var lettvent innredet, men gulvet var kalt og hardt mørkt sementert, huff, det grøss i meg når jeg gikk over det. Vi er forventet med linoleumsgulv, men det vilde vel ikke kunne holdes helt her hvor det var sånn tråkking. Best vi står der kommer det noe tungt dunkene ned kjøkkentrappen og skal inn på kjøkkenet. Det viste seg å være en av kjøkkenpikene som plutselig hadde tenkt at hun neste morgen skulde sette kakedeig og så hadde hun trauget med melet stående på loftet og hun pleide å sette det ned på kjøkkenet om natten så det blev temperert. Så agerte hun sånt nattlig spøkelse med et stort mjøltraug. Jeg tenkte på hvor fristen de det måtte vært for en gutt om han hadde møtt henne i trappen og fått henne til å miste hele greia.

Nu vel, vi åket oss nu efter hvert hen imot utgangsdøren, og der blev vi møtt av et vakkert syn. En stor blank måne laget skygger av store trær og små nakne busker som sto i rekker utenfor inngangen. En lys svermenatt, som lille fru Hansen sier.

Resultatet var at vi hadde tinget plass til en liten god gutt på 2 års om for tiden er på Mødrehjemmet, og som bestyrerinnen dessuten har kjempet for at han ikke skal bortsettes privat. Vi som var på inspeksjon i natt, vi var enig om at barnehjem er å foretrekke fremfor disse vilkårlige hjemmene som skaffes på landet og i byene. Hva synes dere om dette spørsmålet?

Postkort
fra ca
1910.

FINNES BARNEHJEM. FRA SOVEVÆRELSET

Fra Beretning om Hans Wingaard Finnes Barnehjem 1907 - 08.

Barnehjem eller fosterhjem - det er samme problemstilling som legatstifteren var opptatt av.

Ved Finnes barnehjems 60-årsjubileum i 1967 er det 2 artikler i Arbeider-Avisa. Den ene artikkelen handler om livet på barnehjemmet den tiden det lå på Jægershvide, og den andre om et besøk på Horgheim i Møllebakken, dit barnehjemmet flyttet i 1949. Tidligere i artikkelen har jeg sitert: "Eventyrslott - paradiset - lykkelige små" I den første av disse to artiklene får vi noen inntrykk av hvordan livet også kunne arte seg på Finnes Barnehjem:

Helt etter Hans Wingaard Finnes formål og håp om at dette barnehjemmet skulle være et lykkelig sted å vokse opp på, ble det nok ikke. Livet var hardt og strengt for guttene.

Guttene ble vekket om morgenen kl. 7. De måtte være raske til å vaske seg, kle seg og å re sengene. Den som ikke kom tidsnok til frokosten, fikk ikke frokost og måtte gå med tom mage til skolen den dagen. Ingen av guttene fikk med seg skolemat. Om morgenen bestod menyen av havregrynsgrøt. Porsjonene var avgrenset - en tallerken til hver. Det hendte "*nok mang en gang at guttene drog sultne til skolen til tross for pre-*

sist oppmøte til frokosten". Lyspunktet den dagen ble matfrikvarteret på skolen. Klassekameratene var som regel svært forståelsesfulle overfor guttene som kom uten skolemat og delte broderlig med dem.

Etter skoletid måtte guttene ut for å handle til middag. Det var ofte langt å gå. Penger til trikk hadde ingen. Bestyrerinnen tok trikken til byen. Guttene måtte løpe etter. *"Når bestyrerinnen etter en makelig tur steg av trikken, sto guttene andpustne på holdeplassen og ventet."* Tungt og strevsomt var det ofte å bære mat til 30 personer den lange veien fra sentrum til Lilleby. Emballasjen var spenn med papir, slik at man måtte

være forsiktig for ikke å søle. Samtidig gjaldt det å skynde seg, slik at ikke oppholdet utenfor barnehjemmet tok for lang tid.

Etter middag begynte arbeidet. To gutter ble hver dag tatt ut til oppvask, gulvvaske og annet som skulle gjøres i huset. I sommerhalvåret var det lange grønnsakbed som skulle stelles. Fra 6 - 7 års alder måtte alle guttene være med. Om høsten var det masse bær som skulle plukkes og åkrer der de måtte plukke poteter. Barnehjemmet hadde et hønsehus med over hundre høner som skulle ha mat og stell, pluss en gris i kjelleren. Arbeid var det nok av for barna.

Barnehjemmet et av de første årene. Foto: E. Olsen. Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim.

Det var om å gjøre å innskrenke betalt arbeidskraft. Utenom de fast ansatte - bestyrerinnen, to svært unge tjenestepiker og en kokke - kom det en mann en gang i blant om sommeren som utførte noe gartnerarbeid. Dessuten var det ansatt en lærer to timer hver dag som passet på at barna gjorde hjemmearbeid.

”Uniformene var Devoldsgenser og cordfløyelsbukser. Alle 25 var likt kledd. Varme og sterke var nok disse plaggene, men trist måtte det være å ha på nøyaktig det samme i mange, mange år. Noe som var enda verre, var at de skulle skille seg ut fra andre barn. Enhver kunne peke dem ut som barnehjemsbarn. En gang i løpet av oppveksten ble de eldste

sendt til skredder for å få sydd dresser. Det var ofte nokså usikkert om plaggene passet når de kom fra skredderen, men for trange jakker og for korte bukser var en bagatell så lenge stoffet var solid og ubrukt.”

En gang i året hadde de besøk av pikene fra Fridheim Barnehjem som lå like ved, og en dag var guttene på besøk hos dem. Ellers var det ingen forbindelse mellom barna fra gutte- og pikehjemmet. Den riktig store begivenheten i året var sommerferien. I hele to måneder bodde guttene på landet, ofte i Stjørdal. *“Dette var nok rene paradiset for guttene”*. De ble innkvartert på en gård. Her var det full anledning til å løpe rundt i solen, veldige

FINNES BARNEHJEM. FRA SPISESTUEN

Fra Beretning om Hans Wingaard Finnes Barnehjem 1907 - 08.

I forgrunnen ser vi Finnes Barnehjem godt innebygget av bygninger tilhørende Bergs Maskin. Bergs Maskin kjøpte Finnes Barnehjem og brukte bygningen til kontorer. Landteknikk kjøpte Bergs Maskin i 1968 (se artikkelen om Landbrukscenteret på Tunga, s. 70). Utsnitt av foto fra 9. juni 1953. Foto: Widerøes Flyveselskap. Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim.

områder til å leke på og sjøen like ved. ”Lyse glade dager møtte barnehjemsbarna her.” Det hendte også at de største tok arbeid hos bøndene i bygda og tjente noen øre pr dag.

Marie Holm

Forholdene for guttene kan ha bedret seg etter hvert, og kan ha variert. Frøken Marie Holm ble ansatt som bestyrerinne i 1923. Hun var bestyrerinne til 1955 og flyttet med barna over til Horgheim. Bestyrerinnen og gutteflokket blir beskrevet slik i rapporten “Omsorg og

overgrep”: *“Bestyrerinnen er av den blide, runde mammatypen som alltid skaper hygge omkring seg. Det var tydelig å merke seg i barnehjemmet. Her har barna en virkelig mor som holder kontakt med “ongene sine” etter at de har forlatt hjemmet etter at de har blitt aldri så gamle. Derfor søker også barna hjem i ferier og på høytidsdager. Barna som er på hjemmet virker stort sett åpne, lykkelige og harmoniske. Noe leketøy hadde guttene, men det var alt for lite. De hygieniske forholdene var tilfredstillende.”*

Folk jeg har snakket med som bodde i nærheten av Finnes barnehjem fra i krigens dager, kan bekrefte at Marie Holm var elsket av barna på barnehjemmet. Marie Holm hadde dessuten dette å si om guttene: *“De opptrer slik overfor hverandre som riktige brødre skal gjøre og det synes jeg også er hyggelig.”* Forholdene var blitt bedre for *“disse ulykkelige barna.”*

Under krigen ble deler av barnehjemmets bygning rekvirert av tyskerne. Den ble brukt blant annet til skole. Barna ble værende i bygningen, men fikk mindre plass. Dette førte til at det var færre barn på barnehjemmet under krigen. Ved slutten av krigen var det derfor lite belegg på barnehjemmet.

Flytting

I den første avisartikkelen i Arbeider-Avisa ved 60-årsjubileet i 1967 står det *“Tiden gikk og med den utviklet alt seg”*. *“Byen hadde også forandret seg i årenes løp. Jægershvile, som tidligere besto av sletter og marker, fikk etter hvert et urbant preg. Lade ble utbygget som industristrøk og bygninger skjøt i været rundt hjemmet. Biler suste forbi og det ble folksomt i gatene. Etter 40 år med et kvart hundrede gutter herjende rundt, var huset blitt preget av tidens tann. Visst var det fremdeles like stort, men en innså etter hvert at mange små rom ville være det ideelle fremfor disse kjempemessige salene som virket upersonlige og kalde. På grunn av boligforholdene var det også vanskelig å skaffe*

hjelp. Det var tungvint ha den samme ordningen i 1948 som i 1907”

Kravet om noe nytt og bedre kom etter hvert. Oppe i Møllebakken på tomten Horgheim hadde tyskerne planlagt et forpleiningssted for nervøse offiserer. Tyskerne kom så langt at de fikk bygget grunnmuren og bestilt et stort to etasjes tømmerhus fra Kongsvinger. Dette stedet fikk barnehjemmet. Det ble planlagt en kombinasjon av et barnehjem for 25 gutter og et ungdomshjem for ca. 7 gutter i alderen 15 til 18 år. Dette etter råd fra bestyrerinne Marie Holm som så behovet for et hjem for lærlinger, da hun mente at å sende guttene fra seg like etter konfirmasjonen var alt for tidlig. Flyttingen fra Jægershvile til Horgheim ble ordnet ved et makeskifte med Trondheim kommune. Det nye barnehjemmet åpnet 22. november 1949. Der var barnehjemmet til 1976, da det ble lagt ned.

Kilder

Beretning om Hans Wingaard Finnes Barnehjem 1907 - 08. Utgitt av Styret. Trondheim. 1909.

Brattberg, Terje: *Trondheim byleksikon*. Oslo, Kunnskapsforlaget, 1996. 680s.

Garberg, Ingri: *“Hans Wingaard Finne ga halvparten av sin formue til et hjem for foreldreløse.”* Trondheim, Arbeideravisa 11.03.1967.

Garberg, Ingri: *“Hans Finnes barnehjem gjennom 60 år. En eneste stor familie har trygghet på Horgheim”*. Trondheim, Arbeideravisa 18.03.1967.

“Hans Wingaard Finnes barnehjem gjennom 25 aar. Mer end 60 gutter har faat sin opdragelse der”. Trondheim, Dagsposten 23.04.1932.

Johansen, O. J: *Den tusenårige by ved Nidelven: Trondhjem fra Olav Tryggvason til Håkon VII.* Trondheim, 1936. 475s.

Schreiner, Johan: *Trondheim bys historie: supplementsbind – Trondheim i går og i dag 1914-1964.* Trondheim, Bruns forlag, 1973. 600s.

Stensrud, Mats: *Omsorg og overgrep: granskning av barnehjem, skolehjem og fosterhjem benyttet av Trondheim kommune fra 1930-årene til 1980-årene.* Rapport fra granskingsutvalg oppnevnt av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, avgitt

8. mai 2007. Trondheim, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, 2007. 204s.

Strand, Gina: “Et besøk på Finnes barnehjem” (av Gina (psevd.)) Trondheim, Ny tid 18.02.1938.

Aas, Ingeborg: “En donator og hans donasjon.” Tale ved Finnes barnehjems 25-års jubileum. Trondheim 1932. Trondheim, Nidaros 25.04.1932.

Leif Maliks: *Anlegg for omsorg.* I Ulf Grønvold (red): *Hundre års nasjonsbygging.* Pax forlag 2005

Finnes barnehjem i august 2007. Landteknikk solgte sin eiendom Ladevegen 9 / 11 i 2000. Til venstre: Plakett oppsatt av Trondhjems historiske forening ved inngangen. Foto: Knut L. Vik.